

Vana kalmistukultuur Kudjape surnuaia kabelis

Heli Salong

Meie Maa (u 2000.a)

Muinsuskaitseameti töötajad võtsid Kudjape kalmistul arvele ja panid ühte sealsesse kabelisse vaatamiseks välja üle 60 plekkpärja, mida kalmistutel kasutati haudade kaunistamiseks eelmise sajandi alguses.

Kaunilt kujundatud pärg oli asetatud suurde plekkvanni, millel oli klaas ees ning mis oli õhukindlalt kinni. Pärjad püsisid neis vannides kaua ilusana. Lõuoks aga tegi aeg siiski oma töö ning 1960. aastatel hakati pärgi haudadelt ära viskama. Õnneks ei läinud paljud plekkpärjad siiski jäädavalt kaduma, sest surnuaiavahid korjasid need kokku ja neid on kirikute ja kabelite juures säilinud päris hulgaliselt.

Ehedal kujul, nagu neid kunagi haudadel leida võis, on Eestimaa surnuaedades siiski vaid 15 – 20, neist üks Kudjape kalmistul.

„Võrreldes näiteks raidkividega, ei ole plekkpärjadel sellist kunstilist väärtust, aga neil on just kultuuritraditsiooniline väärtus, et me teaksime, kuidas kalmistukultuur on muutunud. Plekkpärjad peegeldavad ju tolle aja meeleolu,“ ütles muinsuskaitseameti peaspetsialist Ilme Mäesalu.

Kuna Kudjape kalmistul läheb Nolckeni kabel restaureerimisele, oli vaja ruum üleliigsetest asjadest vabastada. Nii loetigi kabelis olnud plekkpärjad üle, mõõdeti, kirjeldati, võeti arvele ning paigutati kõrvalolevas kabelis korralikult ära.

„Üllatus oli see, et mõned pärjad on väga ilusad. Osal portselanlilledel, nagu näiteks nendel sinistel meelespeadel, on veel värvigi peal,“ imestas Mäesalu. Arvata on, et selliseid pärgi panid haudadele kõik, vahe oli ainult selles, et rikkamad said endale lubada uhkemaid ja portselanlilledega pärgi.

„Tavaliselt olid lilled plekist ja lilleõied olid peenikeste traatidega kinnitatud pärja võrgu külge. Luksuslikumad ja kallimad pärjad olid portselanõitega, aga pärjade kujundus sarnaneb tänapäevastega,“ lisas Mäesalu.

Plekkpärjad on veel suhteliselt läbiuurimata ala. Ilmselt valmistasid neid kohalikud plekitöökodad, kuid osa detaile võidi sisse tuua ka mujalt. „Vaevalt, et samalaadset aega enam tagasi tuleb ja keegi selliseid pärgi tegema hakkab, sest see on äärmiselt peen töö, mis tänapäeval läheks hirmkalliks,“ arvas Mäesalu.

Pärast Nolckeni kabeli restaureerimist tahetakse mõned pärjad korralikult korda teha ja ka sinna kabelisse üles panna.

Fotod: Toomas harjus: 1. Muinsuskaitseameti töötajad Kaire Tooming, Mari Loit ja Ilme Mäesalu vaatasid üle ja võtsid Kudjape kalmistul arvele üle 60 plekkpärja. 2. Pärjadega tutvumine on kui huvitav botaaniline avastusretk, sest hästi palju on kasutatud erinevaid taimeliike: tammelehed, loorberid, viinapuud, palmilehed, luuderohi, viltleht, sõnajalg. Õitest on põhiline roos, aga on ka veel meelespea, Gerbera, sirel, hundinui ja vesiroos.

Muinsuskaitseameti töötajad Kaire Tooming, Mari Loit ja Ilme Mäesalu vaatasid üle ja võtsid Kudjape kalmistul arvele üle 60 plekkpärja.

Fotod: Toomas Harjus

Pärgadega tutvumine on kui huvitav botaaniline avastusretk, sest hästi palju on kasutatud erinevaid taimeliike: tammelehed, loorberid, viinapuud, palmilehed, luude-rohi, viltleht, sõnajalg. Õitest on põhiline roos, aga on ka veel meelespea, gerbera, sirel, hundinui ja vesiroos.